

1768, 7

DISSERTATIO IVRIS GENTIVM

DE

NEXV FEVDALI
INTER GENTES

QVAM

CONSENSV ILLVSTRIS FACVLTAETIS IVRIDICAE

PRAESIDE

P. 946

HENRICO GODOFREDO
SCHEIDEMANTEL

IVRIVM DOCTORE

IN HAC ALMA SALANA ET SOCIETATI LATINAE QVAE IENAE

FLORET AB EPISTOLIS PRIORE FAVTORE AC PRAECEPTO-

RE SVO MAXIME DEVENERANDO

ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTENS

HORA ET LOCO CONSUVETO

D. XVIII. MART. A. O. R. CIOIOCLXVIII.

PVBlice DEFENDET

AVCTOR

LVDOVICVS HARTMANNVS RISCHMANN

BIPONTINVS

IVRIVM ET PHILOS. CVLTOR

I E N A E

LITTERIS STRAVSSII

CIOIOCLXVIII

DISSERTATIO HUIUS GENTIVM

DE

IN F. V. FEVDALI
INTER GENTES

OVAM

CONSENSU ILLVSTRIS FACVLTATIS IVRIDICAE

PRÆSIDE

HENRICO GODOFREDO
SCHEIDEMANNI

IVRIVM DOCTORE

IN HAC ALMA PATRIA ET SOCIETATE LATINE OVAE IENAE
PROMPTA ET PUNCTUATA ORATIONE P. V. T. DE PRÆCEPTIS
RE SVB MAXIME DEVERENDISSIMO

EXAMINIBVS EXAMINIS SVBMITTENS

HORA ET LOCO CONSERTO

D. XVIII. MARTII. A. C. MDCCCXXXIII.

P. V. T. DE PRÆCEPTIS

AUCTOR

IVDOVICVS HARTMANNVS RICHMANNI

TIPOGRAVVS

IVRIVM ET THEOLOGIVM

I. N. A. E.

LITTERIS STRASVENSIBVS

MDCCCXXXIII.

DISSERTATIO
DE NEXU FEVDALI INTER GENTES

S. I.

Ratio instituti.

ari feuda inter gentes, eo minus dubitari potest, quo magis affirmari queat, ideam gentium, notioni quam de feudo habemus, minime contradicere et monumenta rerum, quae geruntur, quaeque gesta sunt, multa, nobis suppeditare exempla quae ipsos reges ab aliis tam regna sua, quam alias quoque res sub nexu fidelitatis accepisse, luculenter declarant. Haec omnia mecum perpendens, in mentem mihi venerunt verba illa, quibus magnus et in Iure Gentium versatissimus HUGO GROTIUS (a) sententiam meam auctoritate sua corroborat, dum de nexu feudali cogitans: *talis, inquit, obligatio, sicut privato non erat demitura ius libertatis personalis, ita nec regi aut populo ius demit suum impe.*

A

imperii, quae libertas est civilis. Quae cum ita sint, pretii alicuius esse existimari, si maiori assiduitate in feuda inter gentes inquirerem et quid iustum iniustumque hac in causa sit, dissertationi breuiter demandarem a).

a) HUGO GROTIUS *de Iure Belli et Pacis* libr. 1. cap. 3. §. 20. VON REAL *in der Staats-Kunst im IV. Theil* p. 176. etc. VON VATTEL *Völker-Recht im I. Theil* p. 31. §. 8.

§. II.

Quid gentes.

Gentes sunt personae morales nulli hominum imperio subordinatedae. Quaelibet harum personarum moralium plures in se homines continet, quibus sub imperio communi scopus securitatis, vtilitatis et commoditatis obtinendus est, et hi omnes simul sumti constituunt totum quoddam independens et liberum ratione ac voluntate praeditum, quod nomine gentis aut ciuitatis insignitur. Actiones igitur gentis, si absolute consideratur, non subordinatedae sunt ad imperium alterius gentis, viuunt potius populi in statu naturali, aequalitateque morali et quidquid vni iustum, alteri iniustum dici non potest. Hinc fit, vt iuris gentium Doctores nullam aliam inter gentes absolute consideratas societatem statuerint quam vniuersalem illam et aequalem cuius membra sunt omnes homines in hac rerum vniuersitate existentes, vtque si de gentibus loquuntur, sequentes de earum iure forment propositiones: I) inter gentes non datur commune imperium hominis, II) gentes viuunt in statu libertatis naturalis ideoque et iura inter eas sunt aequalia, III) obligatae solum sunt perfecte ad omittenda quaedam non vero ad committenda, nisi aliud factum hanc obligationem perfectam effecerit, IV) actio, quae aequalitatem a natura omnibus hominibus attributam sine iure tollit, est laesio iuris gentium V)

V) cessante libertate a subiectione ad alterius imperium, cessat quoque gens.

COR. quum quaelibet gens in se considerata, habeat subiectum quod gaudet iure maiestatico: totumque populum repraesentat; a iure gentium ad ius inter imperantes qua sales recte concluditur; ita, vt enascatur inde sequens propositio: Quidquid valet de gentibus inter se, valet quoque de earum imperantibus qua salibus, si ad se inuicem referuntur.

§. III.

Quatenus gentes obligari possint ad committenda.

Iura sunt praedicata hominum praecipua, ideoque etiam insigne praedicatum inter gentes est facultas illa moralis, aequalitate iurium innixa, quippe quae non solum ex ipsa populorum essentia prouenit sed et cum libertate omnibus gratissima quam maxime conuenit. Quis autem quaeso est, quis potentissimus, ditissimus, fortissimus, qui quotidie alterius forte minus potentioris auxilio non indigeat; quis est, inquam, qui non semper experiatur, naturam nos ita comparasse, vt vinculum sit inter eos, qui alias forsitan vires suas in propriam solum utilitatem contulissent? Idem accidit inter gentes; quidquid vni deest, alteri a natura superflue concessum et mutua indigentia mutuam quoque parit necessitatem. Sed auxilia illa saepius sunt incerta, vtque certiores de iis fiamus, quod omnino prudentiae est, diuersa adhibentur remedia. Metus, spes, amor et omnia, quibus hominum animi moueri possunt, pro rerum conditione impenduntur, foedera panguntur, vis infertur; omnia autem eo tendunt, vt altera ab altera iure perfecto postulare possit auxilii praestationem, vtque eatenus iura eveniant inaequalia ac noua cum gentibus praedicata combinentur.

[A 2

§. IV.

§. IV.

Continuatio.

Haec autem praedicata, quae gentibus obligationem perfectam ad auxilia alteri praestanda constituunt, aut eius sunt indolis, ut ius a gente quadam acquisitum tollant, aut non; hoc in casu praedicata talia cum idea gentium combinari possunt. Prius autem si existit, iura, quae remouentur, vel fluunt ex idea gentis, vel non; haec abesse possunt, illa vero ex idea gentium sequuntur aut absolute aut hypothetice; posterius si est, iura haecce remitti a gente queunt mutatis rerum conditionibus; quorum pertinent foedera varii generis, imprimis inaequalia inter gentes v. c. obligatio ad protectionem, aduocatum, mundiburdium vulgo Schutzgenossenschaft, confederationes et quae sunt plura. Prioris autem generis iura a gente minime separari poterunt, nisi forsitan ipsa gens cessare velit. Cessante enim rei essentia cessat ipsa res, quale v. c. accideret, si gens alterius sese subicere vellet imperio.

COR. I. Ex quibus concludi potest I) gentes pactis sese obligare posse, ad praestandum sibi aliquid, ad faciendum, aut ad omittendum ad quod in statu absoluto non obligantur. II) Quodcumque pactum non involuit subordinationem ad alterius imperium, illud soluo iure gentium celebrari, minime esse contradictorium inter gentes. III) Praedicatum morale, quod essentiae gentium non repugnat cum gentibus combinari posse.

COR. II. Foedera inter gentes inaequalia, aequalitatem moralem absolutam non tollere doctissime probat et multis illustrat exemplis HUGO GROTIUS in I. B. et P. libr. I. Cap. 3. §. 21. Si v. c. gens se obligat, ut maiestatem alterius conservare, defendere, reuerentia prosequi, comiter habere s. officia humanitatis eo facilius praestare velit et quae sunt plura. Deinde et nostram sententiam auctoritate corroborat PROCVLVS in lege 7. §. 1. D. de capt. et Possim. ubi; quemadmodum, inquit, elientes nostros intelligimus liberos esse, etiamsi, neque auctoritate, neque dignitate, neque iure, neque vi nobis pares sunt, sic et eos qui maiestatem nostram comiter conservare debent, liberos esse intelligendum est.

§. V.

§. V.

Quid feudum et quae in nexu feudali obueniunt.

Quum iura inter gentes tam aequalia quam inaequalia, de mutua securitate atque auxilio constitui queant; fieri etiam potest, vt nexus feudalis inter eos inueniatur, qui sibi inuicem ratione imperii non sunt subordinati. Conflitit autem feudum in re cuius dominium vtile sub nexu fidelitatis alicui competit et requirit necessario I) dominium vtile et directum II) fidelitatem, quae est curatior praestatio officiorum tam humanitatis quam necessitatis tanquam perfectorum, intuitu nexus feudalis. Qui characteres si in negotio quodam simul adhibentur, constituunt nexum feudalem, in quo duae personae occurrunt. Altera est dominus, qui dominio directo splendet, altera vero vasallus, quippe qui gaudet dominio utili. Hic habet ius non solum omnem ex feudo vtilitatem percipiendi, sed etiam de ipsa rei feudalis substantia disponendi, quatenus haec dispositio restricta non est; illi vero competit ius restringendi exercitium domini utilitatis et ab eo postulandi fidelitatem. Vtriusque iura tam expresse quam tacite constituta esse possunt, quatenus nimirum ex idea feudi fluunt aut non fluunt a).

a) Illustris HELLFELD. in iure feudali cap. I. a LVDEWIG in iure clientelari sect. 2. cap. I. §. 3. sq.

§. VI.

Obligationes Domini et vasalli.

Posito iure ponitur obligatio. Obligationes autem feudales deriuantur aut ex essentia feudi aut non. Hae tam variae esse possunt, quam diuersum est hominis arbitrium, quod, quia ambulatorium, efficit, vt neque in omnibus feudis pares animaduertantur obligationes, neque necessario ad nexum feudalem requirantur. Prioris autem generis

obligationes vel a nexu feudali abesse possunt aut non possunt. Illae quidem plerumque adsunt et in dubio praesumuntur v. c. Praestatio iuramenti fidelitatis, ipsius vasalli praesentia in actu inuestiturae et qu. s. pl.; sed accedente facto speciali sufferri possunt salvo nexu feudali et feuda eatenus dicuntur impropria. Differunt autem ab his obligationibus, quae posito feudo necessarias adesse debent et quibus cessantibus feudum quoque cessat. Duplex est genus, ad quod referre eas possumus, *primo*, dominium in utile et directum dimidiatum, *deinde* fidelitatis conditio. Ratione prioris obligatus est dominus, ut vasallo feudum in utilitatem concedat sustineatque illum in quieta rei feudalis possessione, neque et ipse eum in possessione ac usu turbet. Vasallus eadem ex ratione obligatus est, eo laborare, ne feudum deterius reddat aut de ipsa feudi substantia contra legem concessionis disponat. Ex altero genere, fidelitatis nimirum, fluit, ut vasallus eo prospiciat, ne quid fiat in praerudicium domini, sit a se ipso aut ab alio; ut damna a domino auertantur, utque ipse vasallus ita agat, uti honor et reuerentia erga benefactorem postulat. E contraria autem parte dominus vasallo vicem reddere obstrictus est, *a)* et quidem non solum omittere debet ea, quae vasallum damno afficiunt, siue vitam securitatemque siue diuitias aut honores concernant, sed etiam ad committenda obligatus est dominus, ita, ut vasallum in possessione feudi aggressum contra turbatorem defendat, machinationes aliorum contra vasallum supprimat, et omnibus iis in rebus vasallo assistat, quae tanquam media necessaria ad finem nexus feudalis obtinendum requiruntur *b)*.

a) II. F. I. et 6.

b) ILLVSTR. HELLFELD in I. P. feud. cap. II. §. 377. HORNIVS in I. F. cap. 18. §. 21. ab EYBEN in electis cap. II. §. 10.

eor. Quod autem dominus vasallo extra casum feudi seruitia militaria praestare teneatur, prout KNIPSCHILDIO placuit (*) ex idea feudi in se considerati non patet et vasallus seruitia praestare intuitu feudi quod accepit, aut propter iuramentum fidelitatis quod praestitit; utrumque autem ratione domini qua talis non inuenitur. Hoc tamen non impedit, quominus dominus vasallo speciali pacto obligatus esse queat ad mutua seruitia, si v. c. nexus ita comparatus est, ut alter alterius sit vasallus.

(*) KNIPSCHILD de obligatione domini erga vasallum.

§. VII

Vasallus in se non est subditus et utriusque differentia.

Nexus feudalis in se consideratus non efficit conditionem subditorum. Quidquid enim non inuoluit subordinationem ad alterius imperium, illud etiam non producit civilem subiectionem; feudum autem non efficere subordinationem ad imperium, sed solum dominio directo adstringere, tam ex idea quam de feudo habemus patet; quam experientia satis suffulcitur. Differre igitur vasallum a subdito ex sequentibus apparet, 1) vasallus ipse esse potest imperans et huius dominus directus tam ipsius subditus quam extraneus esse potest. 2) Feudum datur inter aequales, vterque sit superior aut inferior. Sic Galliae Rex Ducibus Burgundiae ob comitatum Bononiae vasallagium praestabat, a) et Boemia dominio directo gaudet multis in statu imperii territorii b) 3) fidelitas et subiectio civilis sunt diuersa, 4) idem valet de dominio directo et imperio, 5) vasallus si contra obligationem erga dominum licet dolose aut crasse egerit, feloniam committit; subditus autem criminis laesae maiestatis est reus. 6) Vasallus non plus praestare quam per nexum feudalem est constitutum; sed subditus omnia ea committere tenetur, quae tanquam media requiruntur ad obtinendam salutem civitatis 7) vasallus in iis solum causis, quae nexum feudalem spectant, domino subest; verum subditus in omnibus causis imperanti est subordinatus.

a) Vid.

- a) Vid. FROISARDVS apud FÜRSTENERIVM *de iure suprematus* cap. 27.
 b) GOLDAST *de regno Bohemiae* P. I. STRANSKY *de republica Bohem.* cap. 14.

§. VIII.

Continuatio.

Porro differentia quoque animaduertitur 8) quod vasallus pro dominio utili; subditus vero etiam gratis officia sua praestare debeat, 9) dominium directum non est pars iurium maiestaticorum, sed coexistere solum cum his potest, 10) instrumentum Pacis Osnabrugensis eandem ob causam inter vasallum et subditum distinguit a) 11) vasallus praestat vasallagium, immo interdum ab huius praestatione liberatur, quia nullibi necessario iniungitur; subditus autem praestat homagium. 12) Mortuo imperante subditi non tenentur ad quaerendam homagii praestationem sed expectare possunt vsque a domino territoriali illud exigatur; sed vasallus intra annum et diem adire debet dominum nouum, eique offerre vasallagii praestationem. 13) Subditus obligatus est, quia in territorio existit, aut in eo emolumentis ciuibus ex rebus publicis prouenientibus fruitur v. c. securitate personali aut rei; verum vasallus, licet extra territorium domini directi domicilium suum aut ipsum feudum constitutum habeat, tamen eius obligatio erga dominum directum permanet, 14) permulta adsunt exempla de feudis inter ipsos imperantes existentibus, quae infra enumerabuntur b).

a) I. P. O. art. 5. §. 42.

b) Illustris HELDFELD in I. P. F. cap. 10. §. 326. HILDWRAND *de Vasallagio subiectionem non inferente* Lehmann kein Untertan Alt. 1721.

cor. Errant igitur illi, qui cum RODINO ex eo, quod non detur superior inter gentes, concludunt: dominium quoque directum inter gentes non exi-

existere. RODIVS forsitan verbum dominii directi in sensu grammatico sumens putavit, dominum directum esse Superiorem vasallorum imperantem; hinc etiam ipse auctor gallicus LOYSEAVIVS *) eum refellit et certe, magna apud Gallos differentia est inter Souveraineté et suzeraineté.

*) LOYSEAV. des Seigneuries françoises cap. I. N. 43. 44.

§. IX.

Davi feuda, inter gentes probatur a priori.

Nexus feudalis in se consideratus subiectionem civilem non inuoluit (§. 7-8). Praedicatum, quod non inuoluit subiectionem civilem, cum idea gentis combinari potest; nexus autem feudalis in se consideratus, est tale praedicatum (§. anteced.) ideoque non inuoluit subiectionem civilem; neque etiam repugnat vasalli officium illi qua gentes splendent libertati. Quae propositio ex eo quoque patet, quia altera gens in alterius territorio gaudere potest iure aduocatae, patronatus, potestatis ecclesiasticae, iure prehendi delinquentes et sic porro; quae omnia iura, quamuis a quibusdam iuris gentium DD. seruitutes appellentur, gentem tamen non ita onerant, ut alterius gentis subit imperio a). Ex eo igitur, quod gens quaedam nexu feudali alteri adstricta sit, nil amplius sequitur quam: gentem obligationem vasalliticam in se suscepisse. Haec autem qualiscunque sit, thesi tamen nostrae minime repugnat; nam ut cum magno illo iuris gentium statore, Grotio inquam, loquar, obligationes gentis vasallae sunt aut reales aut personales. Haec spectari possunt, tanquam foedera gentium inaequalia, quae tamen, ut multa in Europa nostra exempla perhibent et iuris gentium Doctores vnanimiter adfirmant, aequalitatem gentium moralem intuitu iurium necessariorum non tollunt. Si vero obligationes gentis vasallae tanquam reales considerantur, huc refertur: 1) obligatio ne feudum deterius reddatur, 2) quod casu aperturae aut feloniae alio modo, quo ne-

B

xus

xus feudalis tollitur, existente, feudum redeat ad alteram gentem dominium directum exercentem. Neutrum pugnat cum notione gentium; primum enim officium quoque est vnus cuiusque imperantis erga subditos quoque obseruandum; alterum autem notat quidem, imperium reuocabile esse; sed aliud est ius, aliud modus illud habendi et quamdiu eiusmodi reuocationis casus non existit, tamdiu gens vasalla subiecta non est alterius gentis imperio. Insuper si gens aliquem cum territorio et maiestate infeudat, necesse est, vt simul iura maiestate annexa et cum ea necessario coniuncta, independentiam puto ciuilem, concedat *b*).

a) B. G. STRVV *de dominio directo in alieno territorio.* ENGELBRECHT *de seruitutibus iuris publici.*

b) H. GROTIVS *de I. B. et P. libr. 1. cap. 3. §. 23.* RVENDORF *de republ. irregulari. §. 10. seq.*

§. X.

Neque idea gentium repugnat naturae feudali.

Pari modo gentes inter se nexu feudali obstrictas esse, ideae, quam de feudo habemus repugnare, nemo affirmabit. Nam *primo*, ius feudale ad acquisitionem feudi omnes admittit, qui habiles dici possunt; quis autem quaeso gentes inhabiles ad vasallitium obeundum nuncupet? *deinde*, vniuersitates et collegia fieri possunt vasalli, licet sint, personae morales; cur autem gentes hoc iure destitutae sint? *postea*, dantur feuda extra curtem, quorum in ipso textu feudali mentio fit diuerso in loco *a*) et quamuis Dd. iuris feudalis de beneficio in curte et extra curtem non omnino inter se conueniant, eorum tamen sententiae eo redeunt, vt feudam extra curtem idem significet, ac feudum extra territorium, curiam, iurisdictionem aut districtum domini directi situm. Si vero feudum extra territorium aut districtum domi-

DE NEXU FEVDALI INTER GRNTES. II

domini directi constitutum esse potest, luculenter sequitur, feuda in alieno territorio existere et hoc ob paritatem rationis ad feuda inter gentes posse applicari b).

a) I. F. 2. §. I. I. F. 4. §. 2. I. F. 18. II. F. 2. II. F. 51.

b) *Illustris HELLFELD* in I. F. §. 377. *STRUV* de dominis directis in alieno territorio. *REHFELD* de feudis in et extra curtem, Cap. 2. *Franckius* in praefat. ad *Sirvii et Cribneri* dissertationes supra allegatas.

§. XI.

Character distinctivus gentium vasallarum.

Ex his, quae hactenus demonstrata, sufficienter patet, possibiles esse gentes nexu feudali inter se coniunctas gentesque vasallas esse ciuitates quae dominium vtile territorii sui in totum aut pro parte sub nexu fidelitatis possident. Differunt autem gentes vasallae ab aliis simili nexu sibi coniunctis et quidem 1) a vasallis, qui simul homagium praestiterunt; hoc enim est iusiurandum subiectionis imperanti a subdito praestandum; 2) differentia adest ratione earum gentium, quae alterius gentis protectione securitatem quaerunt, vulgo *Schutz Voelcker*; *Schutz Genossen*. Eiusmodi gentes protectas cum gentibus vasallis in eo conuenire non nego, quod vtraque aequalitate morali, libertateque gentium gaudeat, et quamuis concludi queat, protectorem esse potentiorum protecto, attamen aequalitatem moralem inter gentes tam necessariam protectio in se considerata non tollit, cuius exempla in ducatu Bullionensi, in republica Helvetiarum et principatu Monacensi inueniuntur. Nihilominus tamen differunt a gentibus vasallis; nam cessat dominium directum et vtile ac licet illae saepius dicantur vasalli, hoc tamen solum intelligendum est de sensu grammatico ab ignorantibus promiscue saepius adhibito 3) distinctae sunt a gentibus vasallis illae ciuitates, quae pacto sese ad praestandum

mutuum sibi auxilium obligarunt v. c. si foedera offensiva aut defensiva sanxerunt; nullo enim nexu ex dominio directo et utili concipiendo sunt coniunctae. 4) Aliae sunt gentes quae pro praestandis auxiliis pensionem quandam capiunt, vulgo *Subsidien Gelder* vti Suecia aut Heluetia confuescunt. Seruitia quidem ob pensionem praestant sed haec pensio obligatione, quae feudo inhaeret, veluti restricta dispositione eiusus usufructu, non est onerata. 5) Inveniuntur etiam gentes quae tributa soluunt potentiori *Zinnbare Völker*; haec autem eiusmodi obligationi sese subducentes, foedera quidem violant non vero feloniam committunt.

§. XII.

Uterior differentia inter vasallos ex iure gentium diiudicator.

Gentes sunt ciuitates, quae tanquam totum ad totum inter se referuntur; facile igitur perspiciendum est, hac in dissertatione sermonem non esse 1) de nexu feudali inter subditum vnius gentis, qui feudum contulit in eum qui alterius gentis imperio est subordinatus. 2) Si imperans quidem est altera persona feudalis, altera vero subditus alterius imperantis; nec intelligendum hic est 3) feudum impetii domesticum, siue tale, vbi dominus quidem et vasallus sunt imperantes, attamen feudum situm est in territorio domini directi, veluti Rex Daniae ob terram Budiadingicam aut Suecia ob ducatum Pommeraniae et q. f. p.; aut 4) in territorio tertii imperantis; sed potius sermo iam instituitur de iis feudis, vbi totae ciuitates et quatenus pro talibus haberi possunt ita inter se referuntur, vt altera habeat dominium directum in territorio alterius gentis nexu vasallitico sibi adstrictae.

§. XIII.

Probatio nexus feudalis inter gentes a posteriori.

Collata gentium cum feudi indole nullaque contradictione animaduversa non possum, quin concludam: possibilem esse nexum inter gentes feudalem. Nil igitur superest, quam ut videamus; an eiusmodi feuda vere inveniuntur. Praeterita quidem sunt illa tempora, quibus imperantes tam potentiam suam et securitatem, quam gloriam et dignitatem ex multitudine vasallorum diiudicabant, eamque ob causam bona sua fiscalia, immo etiam integras prouincias et regna nexu fidelitatis aut dominio vtili onerabant. Scimus etiam multis imperantibus in Europa nostra rem feudalem odiosam esse *a)* inprimis quum hodie pecunia magis in vsu sit, quo ministri Principis aut exercitus accipiant unde pro dignitate sua viuere, conseruari et imperanti seruitia aulica, equestria et iudiciaria praestare possint. Scimus porro in permultis regnis inualuisse et legibus publicis ibi corroboratum esse: bona domanialia, fiscalia vel, uti dicuntur bona coronae alienari minime posse *b)*, attamen necessitate aut maiori vtilitate suadente aut si principiis prudentiae aulicae conuenit, feuda hodie adhuc concedi et acquiri inter gentes impossibile non est. Prudentia autem subtiliore aut nimia forsam ductus, haesitare quidam posset deque eo dubitare: an vasallagium et obligatio vasallitica dignitati gentibus tam gratae aliquid detrahat? Sed desistat huius dubioli et consideret, praecedentiam inter gentes multum quidem amari, sed ea destitutas ab aliis ideo minoris pretii non haberi. Insuper gens vasalla ob nexum vasalliticum contemptui nunquam habita fuit aut praecedentiam amisit, potius eodem honore prosequuta. Ipsam Galliam honori suo in minimis quoque inseruientem saeculo praeterlapso in tractatibus pacis Guestphalicae Landgrafiatum Alsatiam et tres Episcopatus, Metensem nimirum, Tullensem et Verodunensem

sub nexu fidelitatis ab Imperio Romano Germanico recognoscere voluisse et legatum Gallicum comitem Seruientium hanc rem multum vrilisse, notissimum est; et hoc factum forsan fuisset, nisi ab graues et sufficientes causas, atque quo magis pax firmari possit et securitati publicae melius propiciatur, humanissime ei fuerit denegatum c).

a) von Real in der StaatsKunst, p. 4. cap. 2. S. 3. §. 20.

b) Gallia in ordinatione Moulinensi Art. 2. et in ordinatione Bloisensi Art. 329. alienationem bonorum coronae in perpetuum prohibuit. Vid. BELLEFOREST libr. VI. cap. 36. Registre du Parlemeot de Paris de 20. Octobre 1527. Henricus quidem tertius in conuentu Bloisensi proponebat; alienare se velle partem bonorum cameralium, sed cines obstituerunt et Bodinus tunc in Consilium vocatus citium ex parte contra segenit. Cuius rei etiam exemplum praebet Franciscus I. Vid. BAYLE nouvelles de la Republique de lettres. September 1686. Art. 6. Iururandum pontificis de non amplius infeudando refert SCHRADER de feudis Pte 4. cap. 2. not. 2. ROSENTHAL de feudis cap. 4. Cons. 17. et plura adhaec exempla.

c) Tobias PSANNER in Historia P. W. libr. 7. not. 99. Instrumentum Pacis Monast. §. quo magis autem. Litterae Comitis de BRIENNAE ad legatos Gallicos 17. Febr. 1646. Tom. 3. des Negotiations touchant la paix de Münster et d' Osnabr. pag. 72. et litterae Regis ad legatos de 26. April. 1646. ibidem pag. 163. et 244.

§. XIV.

Exempla feudorum inter gentes et praecipue de feudis gentis Germaniae.

Complura olim extitisse feuda inter gentes, rerum gestarum monumentis largissime docemur et quamuis hodie raro aut omnino nunquam feudum in aliam gentem conferatur, plura tamen supersunt, quae ab antiquis temporibus ad nos peruenerunt et adhuc sub nomine feudaliu territoriorum et regnorum cognita nobis sunt, prout infra patebit,

tebit, et explorata. Sic, vt ab Imperio Romano Germanico primordias capiam, ignotum non est, Ottonem Magnum Imperatorem, hastam suam victoria laureatam in lacum illum Ottonianum immittentem, regem Daniae Haraldum nexu feudali sibi subiecisse *a)*. Deinde et scriptis auctoritate firmatis certiores redditi scimus, Lotharium Saxonem Magno Nielsonio Daniae Regi signa inuestiturae tradidisse *b)*. Idem valet de Friderico Barbarossa, qui comitiis Martisburgi ao 1132. habitis, Petrum Suenonem gladio inuestiuit, prout ipse Angustissimus testatur in epistola ad Ottonem Frisingensem scripta *c)*; eundemque Fridericum, Waldemarum Daniae Regem actu praesentem inuestiuisse, testis est Radevicus *d)*; nec minus huic iuramentum fidelitatis a comite Prouinciae praestitum fuisse, ex publicis scriptis innotuit *e)*.

a) Diploma de ao. 965. apud LINDENER. in scriptor. Septentr. p. 131. ADAMVS BREMENS in Historia ecclesiastica libr. 2. cap. 2. apud eundem, ubi: HARALDVS OTTONI subiicitur, regnumque ab eo suscipiens christianitatem in DANIA recipere spondit.

b) Annales Saxon. ad annum 1134. HELMOLDVS libr. 1. cap. 50.

c) Epistola Friderici ad Ottonem Frisingensem apud VERTISIVM in scriptoribus rerum German. pra. I. GÜNTHERVS in LIGVRINO libr. 1. v. 53. OTTO FRISINGENSIS L. 2. C. 5. ubi: Petrus (Sueno) accepto ab ipsius manu regno, fidelitatem et boninio ei obligatur.

d) Vid. RADEVICVS libr. 1. cap. 24. DETLEF. a REVENTLAV dissert. de nexu foederum inter Imp. Rom. Germ. et Regnum Daniae. Lipsiae 1735.

e) Diploma apud PETRYM de MARCA pag. 1323.

§. XV.

Continuatio.

His autem non subiecit imperium Rom. German sed Rudolphus Habspurgicus Ottocarum Bohemiae Regem, ob dene-

denegatam Augusto imperialis dignitatis agnitionem aliasque comminationes, iure gentium praeuenit, vicit sibi que eum pro more tum consueto obligatione vasallitica intuitu Moraviae et Bohemiae ita subiecit, vt ao. 1277. Ottocarum in insula quadam in Danubio sita inuestierit *a*). Quid, quod Germania reges etiam Galliae vasallos sibi adstrictos habuerit, patet ex eo, quia Maximilianus I. memoriae indelebilis Imperator, Ludouico XII. ob ducatum Mediolanensem et Ticinensem signa inuestiturae concessit. Qua etiam de re Galliae Rex ministrum suum intimum, Georgium Amboisium, Cardinalem Rothomagensis ad Caesarem, Hagenouiae comitia imperii tunc celebrantem misit, vt nomine regis iusiurandum fidelitatis praestaret *b*). Iidem ducatus postea fauente Carolo V. ad Franciscum Sfortiam sub nexu fidelitatis ab imperio peruenerunt ac Francisco sine legitimis descendantibus mortuo, factum est vt Carolus V. feudum illud in filium suum Philippum II. transtulerit, et sic quoque Rex Hispaniae imperio factus fuerit vasallus, vsque initio huius saeculi Caroli II. morte hi ducatus pro feudis apertis reputarentur, et mutata facie in serenissimam domum Austriae transfirent *c*). Taceo, comites Hollandiae imperii fuisse vasallos et praetermitto reliquum numerum Feudorum Germaniae sub nexu clientelari coniunctorum quia alii permulta haec de re conscripserunt *d*).

a) Vid. PFEFFINGER ad *Vitriar.* Tom. I. p. 630. et 631. *LAVDVM CONCORDIAE inter Rudolphum et Ottocarum apud LEIBNITIVM in Mantissa Cod. Iuris Gent. diplom.*

b) HEVIER *rerum Austriaicarum* libr. 7. cap. 7. *Formula iuramenti exstat apud DV Mont. in Corps Diplomatique* Tom. 4. pte 1. p. 60. *CONKING de finibus imperii* libr. 2. cap. 23.

c) BOSIVS *de regno Hispaniae* cap. 3. §. I. *GVICCIARDINVS de regno Italiae* libr. 16. et 19.

d) Vid. DOVSA in *Annal. Holland.* HEDA in *historia Ultraieci.* MATIAS *de nobilitate* libr. 1. cap. 37.

§. XVI.

Exempla feudorum Gallicorum.

Gallia ipsa, antequam regulas sui regiminis acute excogitatas sequebatur. potentiamque illam formidolosam nanciscebatur, alias sibi gentes sub nexu feudali obstringere curabat. Nouimus nexum illum hereditario quasi iure a veteribus Francorum regibus ad successores translatum. Scimus etiam Wurtembergicum camerae gallicae vasallum *a*). Philippus Augustus Rex Galliae dominus erat directus Richardi Angliae regis, cognomine cordis leonis insigniti, eamque ob causam vasallus hic illustris exercitu suo contra barbaros, infideles dictos. seruitia militaria domino praestabat *b*). Idem Rex Galliae Ioannem sine terra Angliae regem, vasallum suum tanquam de nece Arruri suspectum ad suum iudicium, nescio quo iure optimo. conuocat et hoc non comparante, citatus feloniae reus iudicatur, variisque prouinciis in Gallia ab eo possessis v. c. Normannia et Andegauia priuatur. Pari modo Gallia diremit litem anno 1283. inter Philippum audacem et Carolum Andegauensem Siciliae regem ob feuda Pictauiensia et Auueronensia coortam *c*). Huc porro taceri non possunt Lotharingiae duces, qui vasalli erant comitum in Campania, et per quadraginta dies quotannis praestare debebant seruitia vasallitica. Gallia tandem multis in rebus ingeniosa, rarum nobis nexus vasallitici inter principes exemplum praebet, dum Humbertus Delphinus Auueronii cum Simone Sabaudiae comite ita paciscitur, vt alter alterius sit vasallus *d*). Ipsam vero Galliam ob comitatum Bononiensem Burgundiae ducibus fidelitatem iurasse, testis est Froissardus *e*).

a) LÜNIG in Corp. Iur. feud.

b) RIGORDVS ad annum 1188. ubi: Rex Francorum Philippus Augustus Richardum regem Angliae quasi hominem suum commonuit, vt, sicut iurauerat, mare cum eo transiret.

C

§. XVII.

- c) *Gesta Philippi III. audacis dicti per Guilielmum de MANGIACO, apud du CHESNE in historia Franc. Scriptor. Tom. 5.*
 d) ALBERTVS ESTRABVGENSIS in *Chron.*
 e) FROISSARDVS in *MSPTO ap. FVRSNERIVM de iure Suprematus cap. 27.*

§. XVII

Nec minus Angliae feuda.

Anglia iam olim non vltimum locum inter reges Europae nostrae obtinens, pro illorum temporum consuetudine externos suos quoque habebat vassallos, quos autem fere omnes feudis de Camera inuestitos fuisse ex sequentibus apparebit. Sic Comes Sabaudiae ab Angliae rege 200 marcas argenteas in feudum accepit a) et Henricus I. Angliae Rex ob multa bella quae contra fratrem Robertum et Ludouicum Crassum Galliae regem gerebat, statuumque perfidia ductus, exterorum vassalorum auxilio nitebatur et inter alios etiam Robertum Flandriae comitem ita sibi conciliare studebat, vt pro 400 marcarum argentearum summa quotannis soluenda 500 milites praestaret b). Guilielmus Comes Hollandiae quoque pro annua pensione 400 marcarum Ioannis sine terra Angliae regis, ob bella huius cum Philippo Augusto Galliae regelgesta, anno 1213 dominium directum agnouit; quod et fecerunt Flandriae comites qui eodem modo Angliae regi adstricti erant, praeterquam quod pro 30 marcis argenteis quotannis decem milites mitterent c).

a) RYMER in *actis publ. Anglican. Tom. I. p. 125.*

b) *Diploma vide apud RYMER loc. cit. Ibidem p. 4. perhibetur praestatio 1000 militum pro feudo 400 marcarum quotannis praestandarum*

c) RYMER *loc. cit. p. 169 et 27.*

§. XVIII.

§. XVIII.

De feudis Hispanicis.

Hispania a Germanorum populis in usu feudorum non adeo edocta et innutrita, diuersa tamen nobis exempla huc facientia praebet, ex quibus breuitatis causa quaedam solum huc retulisse sufficiat. Iacobus I. expugnatoris nomine notus insulis Balearicis potitus, regna sua inter filios suos Petrum et Iacobum postea ita diuisit, ut filio suo secundo-genito insulas Maiorcam, Minorcam; comitatum Roscinonensem et Cardaniensem tanquam feuda Arragonica concederet a). Deinde et Philippum II. in Italia vasallum ligium habuisse, infra luculenter adparebit

a) Vid. Bernh. Gomes. MIEDIS de vita et rebus gestis Iacobi I. Arragoniae regis Tom. 3.

§. XIX.

Exempla feudorum Poloniae.

Quatenus subordinatio ad vnus imperium absolutum inuisum est gentibus quibusdam, eatenus Polonia Germanos multis in rebus imitata est, ideoque ut hodie ita et olim Poloniam suos habuisse vasallos, testis est Dlugossus a). Mentionem facit hic auctor, ducis cuiusdam Suantaboris, vnus ex veteribus Polonorum vasallis, quem Pommerani tunc barbari et Poloniae quam maxime infidiosi in diffidatione captum tenebant, hunc autem Boleslao III. Poloniae duce in auxilium vocato, fuisse liberatum, simul significatum legimus. Sed quorsum anxie quaeramus exempla; nonne Borussia fuit feudum Polonicum; nonne vltimus ordinis Teutonici in Borussia magister, Albertus innata generi suo fortitudine, Sigismundum I. magnum illum et dignissimum qui Caroli V. et Francisci I. tempore viueret, Poloniae regem eo

perduxit, vt anno 1525. Cracouiae cum magna Borussiae parte tanquam saeculari ducatu publice inuestiretur b),

a) DLVGOSSVS in historia Polonica p. m. 355. seq.

b) Inuestitus est Albertus per vexillum album nigro aquilone notatum in cuius pectore littera S. picta erat. Frater huius Georgius marebio Brandeburgicus huc assistens vexillumque attingens simul cum eo inuestitus fuit. En quoque simultaneam inter gentes inuestituram! Vid. NEUGEBAUER in Historia Regn. Polonici libr. 7. HARTKNOCH: Preussische Historie Pte 2. cap. 2. SCHÜTZ Historia Regni Borussiae libr. 10.

§. XX.

De feudis Papalibus.

Intelligimus hic sub Pontifice Romano, principem Italicum saecularum, nulli hominum imperio subiectum. Quamuis enim saepius sub praetextu superioritatis in ecclesia et, si diis placet, in hoc tota rerum vniuersitate, magna sibi iura arrogauerit; hoc tamen diu et ab ipsis Catholicis sufficienter est explosum et hodie secundum saniora politicae praecepta, imperium Romano Germanicum, Hispanos, Lusitanos et imprimis Galliam in pontificis indiuiduo distinguere deprehendimus duo personas, quarum altera consistit in summo ecclesiae et concilii vniuersalis vicariatu, altera vero in principe Italiae saeculari. Illo in respectu nulla habet iura in res politicas, quia regnum Seruatoris nostri saeculare non est, prout ipse dixit; secundum alteram vero personam et quia posito hoc subiecto, hoc etiam et non aliud ponitur praedicatum, in territorio alieno nullum directorium, nedum imperium quoddam sine laesione alterius gentis huius possessoris exercere potest. Praeterimus hoc in loco conatus illos, quibus omnia sibi regna subiecta reddere aut sub nexu vasallitico adstringere tendebat pontifex. Omittimus Hadriani insolentiam erga Friedericum a); tacemus

infa-

infanam illam sententiam de Papa Imperatorum Romanorum domino directo; praeteruehimus tandem ea, quae sanctissimus pater in Lusitaniam tentauerit eo tempore, vbi Cardinalis Henricus mortuus erat, praeteruehimus illa multo cum iure, eoque magis, quia omnia haecce nugis simulationibus mendacisque nituntur et plenissime reiecta sunt a multis auctoribus *b*).

d) RADEVICVS *loc. cit.* *libr. I. cap. 8. et seq. vbi conatus papales nomine beneficii sufficienter declarabatur, et quid quaeso? nisi Friedericus omnibus viribus obtinisset?* SCHATEN *in Annalibus Paderbornensibus libr. 8. p. 778.*

b) Vid. LVCAS de LINDA *in descript. orbis p. 527. Can. 33. dist. 63. GOLDAST in consitut. imperial. p. cet. 221. PFEFFINGER in notis ad VITRIARIVM libr. I. Tit. 8. CUIACIUS ad Tit. 7. libr. 2. F. ATTER de feudis imperii cap. 6. §. 3. in fine.*

§. XXI.

Continuatio.

Atamen pontifex vere suos habuit vasallos reges ipsos et principes, quippe qui ob iniuriam temporis regna aut partem regnorum suorum sub nexu fidelitatis sine contradictione ab eo recognouerunt. Accidit illud Ioanni Angliae regi qui partim perfidia episcoporum suorum, partim Philippo Galiae rege suppressus, Pandulpho Innocentii III. legato regna sua in feudum ligium obtulit et ab hoc nomine Pontificis investiebatur *a*). Nouimus Reginaldum a 1219. insulam Mans dictam Honorio obtulisse eidemque annuum censum duodecim marcarum in festo purificationis Mariae praestandarum promississe *b*). Scimus porro, quod aliquo modo referre huc possumus, imperatorem Henricum II, episcopatus Bambergensis fundatorem pontifici Romano hunc episcopatum ob singulare tutamen in feudum oblatum dedisse, et episcopum intuitu huius beneficii quotannis equum album

et phaleratum cum 50 marcis argenteis domino directo praestitisse c). Reliqua pontificis feuda referuntur a Schoppio et Luc. a Linda d).

- a) RADVLPHVS de DICETO *Abbreuiationes Chronicorum et imagines historiatarum*, in collect. Twysden, collect. 429.
- b) LEIBNIZ in *Codice iuris gentium diplomatico in Prodyoma* p. 5.
- c) MARTII *Codex Vdalrici Bambergensis apud ECCARDVM in Script. prov. medii aevi*, Tom. 2. p. 63. LEO OSTIENSIS *libr. 2. cap. 24.* HOFMANN in *vita sancti Henrici apud LYDEWIG Tom. 1. Script. Bambergens.* p. 54. et 305.
- d) SCHOPPIVS in *thesauro iuris feudalis*. LVCAS de LINDA in *descript. orbis*.

§. XXII.

An dentur hodie feuda inter gentes.

Maiorem merentur attentionem feuda hodierna, quae quamuis exosa sit feudorum nouorum institutio, et gentes hoc ex nexu sufficientem ac certam securitatem redundare non amplius credant a): tamen ab antiquis temporibus territoria ad nos peruenerunt quae sub dominii vtilis conditione ab imperantibus possidentur. Praetermitto Mediolanensem ducatum, Sabaudiam, Mantuam, totque vasallos, quos imperium R. G. in Italia habet, quique sensim pedetentimque mutata aliquali modo facie gentibus magis sese similes quam subditis imperii nostri effecerunt. Nec multa edisserenda sunt, de Chanis Tartarorum, qui diuersis in rebus cum gentibus vasallis comparari videntur. Taceo insuper Daniam intuitu terrae Budiadingicae Brunsvicorum vasallam, neque referam multitudinem feudorum, quorum dominium directum Bohemiae a Germanorum quorundam territoris agnoscitur, omitto haecce, quoniam partim non omnes plena gaudent libertate, neque tanquam gentes ad gentes et totum ad totum inter se referri possunt, partim, quia

quia praestantissimi auctores de his multa memoriae scriptisque prodiderunt, suasque hac de re lucubrationes indigniter nobis demandarunt *b*). Adferenda potius mihi erunt exempla illorum feudorum, quorum domini et vassalli a quocunque pro gentibus reputantur, quorum imprimis pertinent Maltha, et Neapolis, de quibus breuiter edisseramus.

a) *Huius rei rationem egregie docet Freyherr von BIELEFELD in der StaatsKunst Tom. 2. cap. 4. §. 13. Cuius verba acute et multa cum prudentia haec de re allata, quia gallica editio ad manus mihi non est, germanice hic referre liceat: Denn, inquit, so bald der Lehnsherr keine GeldEinkünfte, keine Hülfe, noch wirkliche Dienste von seinem Lehnsmann ziehe, und er im Fall einer Felonie nicht stark genug ist, ihn aus den Besitze des Lehns zu setzen oder ihm die Wirkungen der im Lehnrechte gesetzten Strafen empfinden zu lassen: So ist es klar, daß solches ein sehr eingebildetes und oft gefährliches Vorrecht ist, eines Vasallen haben, der mächtiger ist als man selbst. Die Erhaltung eines solchen Lehns wird dem Lehnsherrn zur Last, ohne daß er einen wirklichen Vortheil davon hat; Die meisten dieser großen Lehnen sind zu Arten von Wortspielen geworden, und ihre Wirkungen laufen auf lächerliche Wortspiele hinaus.*

b) *ITTEB de feudis Imperii l. c.*

§. XXIII.

Neapolis feudum est Romani pontificis.

De dominio directo pontificis in regno Neapolitano cogitans, in mentem mihi veniunt verba Machiaueli sequentia: *E così, inquit: pontifici bora per charità della religione, bora per lora propria ambizione, non cessauano di chiamare in Italia huomini nuouì e suscitare nuoue guerre et poi ch'egli havevano fatto potente un principe, sene pentiuano e cercavano la sua rovina ne permettevano, che quella provincia la quale per loro debolezza non potevano possedere che altri la possidessè a).* Haec verba Machiaueli, audi

dici queant nostro de feudo, videbimus. Robertus Guiscardus Normannorum Dux Siciliam occupans Nicolao secundo hanc Barbarorum vicinitatem indigne ferenti terram imprimis Neapolitanam in feudum obtulit, eoque modo iram pontificis non solum delinuit sed etiam protectorem sibi eum effecit *b)*. Tempore Lotharii II. Reginaldus, seu ut ab aliis nominatur, Rogerius de ducatu Apuliae ab imperatore et papa simul inuestiebatur *c)*, postea iniura temporis pontifici soli hoc dominium directum concessit, et hic nefario modo de re tertii paciscens, Carolo Andegauensi Neapolim donauit in praeiudicium Gibellinorum *d)*. Deinde ad Aragonenses peruentum est hoc feudum et non multo post Caroli II. Hispaniae regis mortem disfidis que finitis, Serenissimae domini Austriae cessit regnum Neapolitanum, hodie vero quum anno 1734. Hispani ex improviso haec regna inuaderent et Comes Traunius, exercitui Austriaco praefectus, hoc negotio solum honorem consequeretur, familiae regum Hispaniae quasi cohaeret, quamuis sub moderamine proprii regis innotescat.

a) MACHIAVELLVS in *Hist. Florent. libr. I. p. m. 23.*

b) PANDULPHVS COLLENTIUS in *Hist. Neap. libr. 3. p. 33.*

c) OTTO FRISINGENSIS in *Chronico libr. 7. cap. 20. vbi pactum legimus inter Lotharium et Papam, ut in conferendo duci vexillo uterque manum adhiberet.*

d) MACHIAVELLVS *l. c. vbi pactum inter Carolum et Papam extat.*

§. XXIII.

Continuatio.

Neapolitanum regnum ab omnibus gentibus et imprimis iis, quarum interest, pro feudo papali haberi, partim ex eo patet, quoniam quotannis die proximo ante festum Sancti Petri, legatus regis Siciliarum equum phaleratum, vulgo *Zelter*, pontifici Romano in recognitionem feudalem solenni-

lenniter affert; partim etiam probari hoc potest ex rerum gestarum monumentis. Optimum exemplum huc pertinens petendum est a litibus post mortem Caroli II. Hispaniae regis, de Neapoli inter serenissimam domum Austriacam et Bourboniam ortis. Carolo II. mortuo Philippus V. legationem sollemnem cum testamento dicti Caroli Romam mittens et inuestituram petens, illam quoque obtinebat. Leopoldus quidem Imperator, sedem Romanam hac de re adiens, recognouit Neapolim tanquam feudum a Pontifice acceptandum; sed inuestituram nondum consequebatur, forsân, quia in singulari epistola, ad Pontificem Romanum directa declarauit: summam 50000 florenorum, in pacto cum Carolo Andegauensi olim constitutam et a regibus Neapolitanis intuitu feudi praestandam Carolo V. fuisse remissam^a). Meliori postea fortuna domus Austriaca de Neapoli inuestiebatur, quia Augustissimus Carolus VI. legitimo foedere dominium vtile in regna Neapolitana nactus erat. Tandem vero Carolo VI. sine iurè et ex improviso feudo hocce ab Hispanis ablato curia Romana ambigebat, a quonam inter hos competentes equum phaleratum accipere vellet. Europa auscultans diem proximam ante S. Petri festum curiosius exspectabat. Venit illa dies, legatus Austriacus praestationem feudalem offert et Camera Apostolica non contradicente Austria in possessione vel quasi conseruatur. Quo autem Hispania comiter haberetur, Sanctissimus Pater permisit, vt legatus Hispanicus protestationem opponeret vtque traderetur de laudemii praestatione scripta confessio. Non multo post et quum coecuturiente fortuna Hispanorum arma feliciora euaderent, pontifex acceptationem equi feudalisi virique denegauit, vtque finito tractatu Viennensi de 1738 Carolus Neapolitanorum Rex publice agnosceretur et commissarius Romanus praestationem feudalem a Rege Siciliarum postulareret; quod et postea factum est et adhuc reiteratur.

D

Vid.

a) Vid. OBRECHTUS in *stricturis ad hanc epistolam.*

§. XXV.

An hodie Rex utriusque Sicilinae Iesuitas exulando feloniarus sit.

Dum haec scribebam, Serenissimus utriusque Siciliae Rex, societatis quae Loiolae nomen dat, patres, saeculi nostri pro more mutato, exulat, sanctissimo Patri, quippe cuius praecipui erant in alienis territoriis praetoriani, illos reddit regulasque prudentiae ciuilibus limationis invita, Iesuitarum astutia, sequitur. At quid Pontifex? Vehementer haec de re afflictus, fulmine quidem banni non uti antea percutit, sed potius legatos extraneos de tristitia sua certiores reddit, scriptoque publico contra Regem procedit, quo inter alias querelas, ius gentium hoc facto violatum esse, demonstrare nititur. Quae omnia si ita sese haberent, et probarentur, quaerere quis posset: an Rex, utriusque Siciliae haec transmissione Iesuitarum feloniam commiserit? Superflua haec videri posset disquisitio, quia ipse pontifex nullam feloniam mentionem facit in publicis querimonijs supra allatis, et profecto miratus sunt, cur huius rei allegationem, quae magni sane momenti et bene fundata foret, si iuris gentium laesio antecesserit, omittens tacuerit Pontifex, raro minimam causam sibi forte opportunam obliuiscens. Sed memini, me apud Bielefeldium legere rationem huius bene prospectam et sufficientem a).

a) Vid. *Freyherr von BIELEFELD l. c. Tom. 2. cap. 4. §. 13. in fine.*

§. XXVI.

Rationes dubitandi et decidendi.

Minime quidem negare ausim, iura gentium violari, si extraneus imperans magnam ciuium suorum multitudinem, sine

sine praeuia hac de re certioratione, nostraque permissione accessa, territorio nostro immitit, atque eiusmodi factum, si gentes nexu feudali inter se coniunctae sunt, feloniam redolere. Nihilominus tamen vtriusque Siciliae regem contra obligationem suam feudalem nequaquam egisse, multo cum iure statuendum esse existimo. Pontifex enim dicto huic regi maiestatem quidem in feudum concessit; sed hoc facto omnia iura, quae maiestati inhaerent et annexa dicuntur, simul huic collata esse, eo minus dubitandum est, quo magis iura maiestatica, tot iura sanctissima, in utilitatem reipublicae exercenda sunt. Quis autem nostris temporibus negabit, societatis Iesu patres ciuitatibus, immo ipsis Imperantibus periculosissimos saepius existisse, Principes eorumque imperium capitali et clandestino odio prosequutos fuisse, vitae Regum insidias struxisse, subditos commouisse eorumque animos ab actionibus reipublicae debitis detraxisse. Quoniam vero imperanti incumbit, securitati et commodo rei publicae, quantum fieri potest inuigilare, iure meritoque factum est, vt eiicerentur patres illi, et simulac pontifex Romanus, Neapolitanorum Regi maiestatem in feudum concessit, tacite etiam et antecedenter Iesuitarum probauit expulsionem. Qui enim, vt Philosophi loquuntur, concedit vnum connexorum, alterum simul concedat necesse est. Neque obstat argumentum ex eo petitur, quod territorium pontificis ex improuisa multitudine damno adficiatur; nam filii sanctissimi patris bene morati, hunc tanto studio semper prosequuti sunt, vt ne minimum quidem inde periculum territorio pontificis immineat. Huc accedit, Papam dictos Iesuitas pro magno beneficio Imperantibus Europae catholicis concessio saepius reputasse; sed beneficia, si nobis inutilia et periculosa eueniunt, sine laesione quoque reddi possunt ei qui conferebat.

An Sicilia sit feudum.

Siciliam esse feudum, sedis Apostolicae dominio directo subiectum, a curia Romana valde vehementerque, immo quotannis defenditur; sed hoc fortissime negat rex vtriusque Siciliae. Hinc fit, vt huius regis legatus, Pontifici equum Phaleratum intuitu regni Neapolitani offerens, oratione sua solempni mentionem solum faciat regni Neapolitani, camera autem Apostolica contra omisam huius territorii in feudum petitionem plerumque magnam interponat protestationem. Pontificis autem iura in Sicilia fundata non esse ex sequentibus apparebit. *Primo* superioritatem in Siciliam ecclesiae Romanae unquam competiisse, probari non potest, neque *secundo* patet, originetenus hoc in regno a Pontifice adquisitum esse dominium directum; minime enim constat de concessione aut de oblatione legitime ei facta, *deinde* omnes legitimi Siciliae possessores sedem Romanam tantquam dominum directum non agnouerunt, immo semper contradixerunt. *Porro*, casus, qui afferuntur a scriptoribus Pontifici deditis, quod nempe camera Apostolica reges quosdam intuitu Siciliae inuestierit, nil probant, nisi quod usurpator aut alius iniustus acquirens potius ius non habuerit, quam voluntatem Pontificis auarissimam, ex eaque omne ius suum petierit, vt scopnam suam eo facilius obtineret. *Tandem*, quidam reges iniuria temporis coacti fuerunt, vt Papam agnoscerent, sed cessante coactione contradixerunt et quae sunt plura huius rei argumenta *a*).

a) Vid. DV PIN defens. de la Monarch. de Sicile contre les Papes.
Paris 1716, cap. 16.

§. XXVIII.

Malta et Gozea sunt feuda regni Siciliae.

Malta et Gozea, insulae illae minores, a Carthaginensibus, Romanis, Hunnis, Saracenisque possessae, a Rogerio Siciliae comite occupabantur et postea a Tuncetanis arreptae, tandem Caroli V. victoriae subiungebantur a). Hic autem insulas haec ordini equitum. S. Ioannis f. Rhodensium anno 1529 largiebatur tanquam feudum a nullo superiore, nisi dominio directo regni Siciliae, dependens. Conditiones sub quibus concessum est hoc feudum, in eo positae sunt 1) Magister ordinis nulli potestati supremae sit subiectus, potius omnia in incolas exercere potest iura maiestatica. 2) Feudum sit francum, nobile et purum, attamen 3) laudemium, quod in falcone consistit, praestare debeat tanquam canonem in recognitionem domini directi a Sicilia consequuti, 4) Renouatio inuestiturae instituenda sit si novus magister ordinis sit electus. 5) Nemini contra prouincias Siciliae aut incolas eius assistant equites 6) Defendere potius debeant Siciliam contra infideles et 7) episcopus Melitenensis regis Siciliae subsit iuri Patronatus b).

a) Vid. BYRCHARDVS NIEDERSTEDIVS *Malta vetus et noua*, Helmst. 1660.

b) HIERONYMVS MEGISERVS *deliciae ordinum Equestrium*. Lipsiae 1617.

§. XXVIII.

De Curonia et Semigallia.

Felckershamius Curoniae Cancellarius, tractatibus pacis Oliuensis quum interesset, ab instigatore regni Poloniae quaerebatur: qualis nexus esset inter Poloniam et Curoniam? a) Miratus profecto, huius ministri publici ignorantiam, idque eo magis, quia tunc utilitas et interesse reipublicae

blicae Polonorum multum agitabatur, breuiter hoc de nexu inter Poloniam et Curoniam edifferendum esse existimaui. Curonia et Semigallia tanquam liberae et cum Germania aequali modo coniunctae ciuitates, a Magistris Teutonici ordinis regebantur, sed hi a Russis, tempore imprimis Ioannis Basilii, agitati atque a Germania, infelici omine, neglecti, reipublicae Polonorum territoria sua in feudum securitatis causa obtulerunt. *b)* Itaque vltimus ordinis Magister, Gotthardus Kettlerus, parte sua Liuoniae Polonis cessa, Curoniam et Semigalliam anno 1561. a Sigismundo tanquam feudum accepit, quod intuitu territorii oblatum, intuitu vero dignitatis ducalis, quam Sigismundus Poloniae rex addebat, colatum appellare liceat. Foedera hac de re Villnae inita, pacta subiectionis dicebantur et sequentia in se continebant: 1) Kettlerus pro se et omnibus descendentibus masculis splendeant superioritate his in feudis territoriali et omnia simul retineant iura maiestatica, quae Magistri ordinis antehac in Curonia exercebant. 2) Tempore belli certum militum numerum praestent. 3) Iuramentum fidelitatis regi Polonorum iurent. 4) Adiciebatur simul dura conditio de iure appellandi a Duce ad iudicia Poloniae suprema, si lis magna oriretur, quae nobiles Curoniae concerneret, attamen 5) in causis religionis nulla prorsus valeret appellatio.

a) Illustris BOEHMIVS in praestantissimo opere, cuius titulus: Acta Pacis Oliuensis Tom. 2. p. 553.

b) Carol. Aem. KETTLER dissertat. de adquisito et amisso Imp. Rom. Germ. in Liuoniam iure sub Praef. BOECLERI habita Argent. 1710. CASPAR VON CEYMERN in Theatrid. Liuoniae, ubi diplomata huc facientia inueniuntur.

§. XXX.

Continuatio.

Nil igitur de recadentia in casu aperturae his in partibus expresse ordinatum erat, ideoque proceres Curoniae terri-

territorium suum pro tali feudo reputabant; quod in perpetuum a republica Polonorum pleno iure independens existeret, quodque extincta gente Kettleriana, statibus huius ducatus ius alium ducem eligendi competeret. Sed comitia Polonica anno 1589. habita decernebant, quod in casu decessorum Kettleri descendantium habilium, Curonia et Semigallia cum regno Poloniae coniungerentur atque in districtus diuisae a Woywodis gubernarentur. Hoc autem a statibus Curoniae nunquam agnitum fuisse perhibetur. a) Accidit tandem casus ille, quo probabile erat, quod cum Ferdinando familia illustris Kettlerianorum extingueretur; sed status Curoniae 1726 iure suo, prout putabant, utentes, eligebant Mauritium Saxoniae comitem, eique spem succedendi decernentes, ius suum strenue exercebant, in primis, quum Augusti II. regis Poloniae auxiliis freti, contradictionem comitiorum rei publicae Polonicae a. 1729 habitorum, non nimium facerent b). Sed Russia hacce de re non aequae contenta et Augusto II. moriente, mutata est rerum Poloniae publicarum facies; electio Mauritii irrita declarabatur et in comitiis Pacificationis Warsouiae a. 1736 habitis constituebatur: Curoniam mortuo Ferdinando alium quidem eligere posse ducem, sed hunc electum pro se et suis heredibus legitimis a Polonia esse inuestiendum c).

a) PASTORII *historia Polonae plenior*, P. II. L. 10.

b) *Histoire de Pologne sous le regne d'Auguste II. par PARTHENAY & la Haye 1733.*

c) *Constitutiones comitiorum pacificationis extraord. quae Dresdae editae.*

§. XXXI.

Continuatio vltior.

Factum hoc est non multo post et Ferdinando a 1737 sine descendentibus habilibus mortuo, Ioannes Ernestus Bironius, suadente

dente Russiae ligebatur. Conditiones huc facientes et leges quibus dux territorium consequeretur praecipuae sunt sequentes: 1) Curonia et Semigallia eodem modo a nouo duce regnandae sunt, ut factum est a Kettlerianis, ideoque in Bironium omnia illorum iura transferuntur. 2) Dux nouiter electus Vassallus sit Polonorum et alii genti territorium suum non subiiciat 3) in casu belli Polonici dux seruitia vassallitica praestet 200 equitibus et 500 peditibus. 4) Dux Curoniae nemini indigenatum concedat, sed petentem ad Comitiam Polonica remittat. Quo facto Cancellarius Curoniae, Finckius anno 1739. nomine ducis, Warsouiae solenniter inuestiebatur a); sed varia fortuna suppressus et releuatus Bironius anno 1740. captiuitate oppressus prohibere non poterat, quominus Ludouicus Ernestus Guelpherbytanus Princeps et postea Serenissimus Carolus, Augusti III. b. m. regis Poloniae, filius eligeretur, ipsamque consequeretur inuestituram. Attramen felicior omnino libertate donatus, ex iure postliminii ducatum suum denuo occupabat Ernestus Bironius.

a) Io. Jac. SCHMAVSS. *Einleitung zu der Staats-Wissenschaft* T. II. Lipsi. 1747.

§. XXXII.

An Curonia sit feudum inter gentes.

Haec omnia a me adducta sunt, ut responderi queat ad quaestionem: an Curonia feudum inter gentes sit nuncupanda? Hoc certissimum est, ducatum illum septentrionalem, esse feudum reipublicae Polonorum non incorporatum, sed propriis ut legibus, et multum distingui inter Polonum et Curonum. Tota igitur huius rei decilio ab eo dependet, ut disquiramus: an Curonia in relatione ad Poloniam gentis nomine veniat. Videamus igitur parte ab utraque militantes

tantes rationes et quidem primo affirmatiuas, quae imprimis in eo nituntur. 1) Quia Curoniae ducatus constituit totum quoddam a reliquis Poloniae prouinciis separatum. 2) Vassallagii praestatio in se considerata non inuoluit subordinationem ad alterius imperium. 3) In ipso foedere cum Kettlero percusso Polonia huic relinquit superioritatem et quidem expressis verbis legimus ibi nomen superioritatis (Suueranitatis). 4) Bironius Dux in omnia Kettleri iura successit. Attamen in contrarium etiam allegari possunt rationes praegnantantes, quae negatiuam sententiam suadent; nam 1) nobilis Curoniae a iudicio summi tribunalis Curonici grauatus, ad Poloniae regem adpellare potest, si causa summam 500 florenorum excedat. 2) Foedus illud inter Curoniam et Poloniam insignitur nomine pactorum subiectionis. 3) Ipse Curoniae dux a statibus suis conueniri potest coram rege Poloniae, vti anno praeterito, infligentibus quibusdam nobilibus, res controuersa ad iudicium relationum allata erat, quae et adhuc ibi non plene decisa haeret. Tandem 4) Curonia confederationi dissidentium Polonorum 1767. contractae sese associauit; quippe quod fieri non potuisset, nisi sint subditi Polonorum et quae sunt plura argumenta. Quibus ex rationibus iuxta se positis luculenter patet, Curoniam quidem constituere partem a reliquis Poloniae territoriis separatam et propriis vti iuribus, ita, vt Polonorum respublica eiusque proceres suo pro lubitu hoc de ducatu disponere nequeant; Curoniam vero in relatione ad Poloniam esse feudum inter gentes, vix adfirmare plenarie auctim, quia appellationis iura ex altera parte supponunt subiectionem ex altera autem imperium quoddam, licet restrictum. Sed cessante plenaria libertate a subordinatione ad alterius imperium, cessat quoque gentium idea et id, quod ex hac concluditur a).

a) Verum est, in pactis subiectionis multum Indi nominibus sibi inuicem contradicentibus, nimirum SUPERIORITATE et SUBIECTIONE:
E sed

sed si sub superioritate intelligimus, statum imperantis nullius imperio sub ecti, non possumus, quin allegato in pacto, improprie et in sensu minus pleno sumendam esse superioritatem statuamus.

§. XXXIII.

An dentur feuda ligia inter gentes.

Demonstrata feudorum inter gentes veritate et existentia, inquirendum adhuc est: an etiam gens nexu feudali ligio alteri genti possit esse obstricta? Ligii autem sunt vasalli, qui obligantur ad fidelitatem et seruitia militaria contra omnes domini hostes, nemine excepto, praestanda *a*). Eiusmodi igitur vasalli maiori obligatione tenentur quam alii, ideoque Choppinio *b*) aliisque visum est: nulla inter gentes feuda ligia existere posse, nisi libertas gentium qua talium tolleretur, inprimis quia ligius Italico idiomate significet *omni-modo subiectum*. Sed acute errat Gallicus ille auctor, quia nomen ligii deriuandum potius est a Germanorum adiectiuo *ledig*, i. e. ab omni alia obligatione liberatus, aut uti alii volunt, a latinorum *ligare*, quippe quod hominem domino alligatum significat. et posito significato Italico, quem Choppinius affert, tamen in scientiis iuridicis non definitorum significatus sed eorum sensus attenditur, neque pro arbitrio deriuatio fieri potest, immo maxima pars Iureconsultorum et legum feudali in eo conuenit *c*): ligium esse vasallum strictiori vinculo domino suo alligatum; talem qui aliis dominis obligatus non est et indeterminatum iusiurandum fidelitatis, non vero subiectionis homagium praestat *d*). Hoc igitur facto maiestati Principis in se consideratae nil detrahitur et nexum ligium inter gentes nil aliud efficit, quam foedus inaequale, hoc autem inter gentes iniri posse, supra §. III. et IV. demonstratum est. Afferamus igitur, nexum ligium potius inter eos dari posse, qui parte ab utraque maiestate gaudent; nam subditus destituitur iure belli contra imperantem; ideoque

que vafallum plene ligium contra principem fuum habere non potest, eodemque modo fubditus vafallus plene ligius alterius quam fui imperantis esse nequit, quoniam alio in cafu hunc femper excipere debet. Olim quidem Galliae tantam fuiffe ftatum potestatem, vt, teste Molinaeo *c*), homines fuos ligios contra ipsum regem habere potuerint, hunc autem abufum ideae bene ordinatae ciuitatis et iuri publico vniuerfali repugnantem, ideoque nullum et postea plene extirpatum fuiffe, rerum gestarum monumentis docemur.

- a) *Illustr.* HELLFELD in *I. F.* Cap. 10. §. 311. nota a. BOVCHE-
TUS dans les preuves de l'histoire de courtenay p. 32. IOH. IAC. GER-
CKENROD *dissert. de feudis ligiis et non ligiis.*
- b) CHOPPINIUS l. 3. de dominio tit. 12.
- c) *Vid. Illustris* HELLFELD *loc. cit.* II. F. 28. et 99.
- d) BRÜSSEL dans *nouvel examen de l'usage general des Fiefs.* T. I. Pa-
ris 1739. CVIACIUS de feudis Tit. 7.
- e) CAR. MOLINAEVS in *Consuetud. Paris.* art. 1. Glossa 5. verbo
fief.

§. XXXIII.

Exempla feudorum ligiorum inter gentes.

Non multa opera est nauanda, vt exempla ex rerum gestarum monumentis desumpta, ad probandam sententiam nostram quaeramus. Notum enim est, principes Galliae Belgicae, ligios fuiffe homines Imp. R. G. *a*). Deinde etiam Galliae Rex Franciscus I. ducatum Barensem Antonio duci Lotharingiae in feudum ligium concessit, quod et factum est sub Ludouico XIII. Carolo duci Lotharing. eundem ducatum concedente *b*). Similiter reges Angliae ob Aquitaniam et Normandiam vafalli ligii erant Galliae regis *c*). Philippus archidux Austriae et dux Burgundiae inuestitus est Atrebatu nomine Ludouici XII. a Guidone a Rochefort cancelario Galliae, ob comitatum Flandriae et Artesiae, eidemque regi

36 DISSERT. DE NEXV FEVD. INTER GENTES.

regi sub nexu ligio obstringebatur *d*). Sic etiam Rex Angliae Henricus II ligium sibi effecit Guilielmum Scotiae regem, quod et sub Richardo I. continuatum legimus *e*) et Hispania eiusmodi quoque generis vasallos habuit in Italia. Nam Philippus II Cosmo I. Florentiae duci 1557. ciuitatem Senensem cum territorio in feudum ligium concessit *f*). Tandem Clemens V. pontifex Roman., quid Papa enim non imitatur, Robertum regem Siciliae vasallum suum ligium appellat *g*). Hoc de argumento plura profecto in medium proferre poteramus exempla, sed limites dissertationis academicae finem scribendi efflagitant.

- a) Vid. ALBERTVS ARGENTORAT. *ad annum 1336. ubi — — nisi ab imperatore mouerentur, cuius essent homines ligii — —.*
- b) Formula huius iuramenti videri potest apud THEOD. GOTHOFREDVM in *Ceremonial de France Tom. II. p. 664 et 673. De formula ducatus Barenfis et illius summo imperio, magna inter CHIFLETIVM et BLONDELLIVM versabatur contentio, quorum ille pro iure imperii scripsit commentarium Lotbariensem; hic vero pro Gallia edidit: Barrum Campano Francicum. Sed quid plura, dum Gallia est in possessione.*
- c) Exemplum de Eduardo II. videtur apud DV CHESNE in *Historia Francorum Scriptor. Tom. 5.*
- d) THEOD. GOTHOFREDVS *l. c.* PHILIPP. CAMERARIVS in *meditat. bistor. centur. 2. cap. 59. Pere DANIEL Tom. 4. ad annum 1409.*
- e) Diploma Henrici II. de 1174. vide apud RYMERVM in *act. publ. Anglicanis Tom 1. et Diploma Ricardi I. de 1194. ibidem.*
- f) Tabulas clientelares Philippi II. edidit IOH. DAN. GRUBERIVS Halae 1722. et IENICHEM in *Thesouro Iuris feudalis Tom. 2. pag. 989.*
- g) BILDERBECKS *deutsches Reich. Staats Pre 4. Cap. I. §. 23. et Clementis V. Capitul. pastoral. de Sentent, et re iudic.*

T A N T V M.

VIRO
 PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
 LVDOV. HARTMANNO RISCHMANN
 AMICO AESTVMATISSIMO

S. P. D.

IUSTVS CHRISTIAN. LVD. DE SCHELLWITZ

IVRIVM D. ET P. P.

Annus est, quo TE, VIR PRAENOBILISSIME, propius cognovi et TE iustissimis ex causis plurimi feci. Semper enim indefesse non modo frequentasti celeberrimorum virorum scholas, sed mihi quoque, ius publicum germanicum et summorum imperii tribunalium processum explicanti, indiuulsus haesisti comes. Tandem quoque ex colloquiis, quae saepius TECUM priuatim habere licuit, non sine summa animi voluptate intellexi, solidam eruditionem TE acquisuisse. Iam ante reditum in patriam, e cathedra elegantem dissertationem defensusurus, quod mihi opponentis manus benignè conferre volueris, nouum idque gratissimum humanitatis et amicitiae TVAE erga me plane singularis argumentum est. Omnia, quae suscipis ex voto TIBI succedant resque publica diutissime fruatur commodis, quae ex TE ad illam redundabunt. Vale VIR PRAENOBILISSIME! meque TVI studiosissimum in posterum quoque constanti amore complecti haud dedignare. Scribebam Ienae die XVIII

Martii A. R. S. MDCCLXVIII.

PRAE-

PRÆNOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO

R E S P O N D E N T I

S. D. P.

P R A E S E S

Eruditionem TVAM, indefessa ac singulari diligentia laudabiliter TIBI acquisitam, dudum miratus, insigniter gaudeo, TE ex alma nostra Salana laetissimis fructibus locupletatum discedentem, memoriae TVAE, firmissima ponere voluisse monumenta. Gratulor igitur TIBI de praestantissimo illo specimine quod iamiam publice edidisti; gratulor patriae TVAE de viro illo, egregiis animi dotibus et praeclara in iure scientia cumulado; gratulor autem simul mihi ipsi, dum, meo sub praesidio, dissertationem TVAM eruditorum examini submittere voluisti. Caeterum opto, ut debitos TIBI et gratissimos inde carpere possis fructus; ego vero TVAE benevolentiae TVAEQVE amicitiae de meliore modo me commendo. Vale. Dabam e musaeo d. xviii.

Martii A. O. R. CIOCCCLXVIII.

* * *

MONSIEUR

Vous allez convaincre le public des grands progrès, que vous avez faits dans la Jurisprudence et l' Histoire. Agréé donc, MONSIEUR, que je vous en fasse mon compliment avec la même sincérité, que j' ai taché d' avoir pendant le temps de notre commerce. Puisiez vous recueillir bientôt les fruits de vos études et parvenir à des dignités qui ne doivent être que la recompense du vrai mérite. Je vous demande en même temps la continuation de votre chère amitié, et suis avec un attachement inviolable

MONSIEUR

à Iena

le 17me Mars

1768.

Votre trèshumble Serviteur

ADAM IEAN NOTTBECK
de Reval en Esthonie

Etudiant en droit et membre ordinaire de
la Société ducale allemande de Iena.
Opposant.

VIRO

VIRO

PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO

IVRIVM CANDIDATO

LVDOVICO HARTMAN. RISCHMANN

AVGVSTVS GVILIELM. STVDEMVD

MEGAPOLIT. OPPONENS;

Amicitiae foedus, quo arctius est, quod TECVM, amicorum carissime, in hac Musarum sede inire mihi datum fuit; comaius laetandi argumentum, hic mihi dies praebet exoptatissimus, quo publice TVAE alacritatis ingenii et maximarum animi dotium specimen admirari possum. Certo velim, certius credas, me praecipuum in iis obtinere locum, qui haec laborum TVORVM tam merita praemia TIBI gratulantur; qui faustis TE persequuntur ominibus TIBIQUE, vt omnia ex voto atque animi succedant sententia, optant. Si quid praeterea in votis est, hoc sane erit, vt numen diuinum in TE benignissimum, saluum TE ad patrios lares reducat, reductumque conferuet. Abeas igitur sed faustis auspiciis, et absens me amare pergas. Interim firmiter de me TIBI velim persuadeas, TVI memoriam amoremque in TE meum, nunquam esse apud me interiturum. Vale mihi faueque! Dabam Ienae d. xvii.

Mart. MDCCCLXVIII.

VIRO

VIRO

* * *

VIRO PRAENOBILISSIMO SODALI HVMANISSIMO
AVCTORI HVIVS DISSERTATIONIS
DOCTISSIMO
LVDOVICO HARTMAN. RISCHMANN
BIPONTINO
S. P. D.

COLLEGIVM QVOD SVB AVSPICIIS ILLVSTRIS
WALCHII DISPVTATIONIRVS
IVRIDICIS VACAT
I N T E R P R E T E
C. L. PETERSEN L. L. C. BIPONTINO

Ambabus sane, v. r. doctissime, manibus hanc meae non minus ac Collegii nostri candidae mentis agendi interpretem occasionis opportunitatem exoptatissimam laetissimam arripio. Exoptatissimam inquam; quid enim magis exoptatum nobis potuit accidere, quam dulcissimo tibi in paucis amico, tantum gratulando honorem non fucati documenta edere amoris, quem sicuti laudatissimo tuo quo in hac Musarum alma sede legum scientiae indefessus dedisti operam, ardore: ita singulari vitae probitati morumque elegantia dudum promeruisti? Laetissimam: quia clarissimam ex instanti hoc certamine reportaturum te victoriam, tot priuati confictus, ex quibus nunquam sine triumpho reddisti, tanquam bona omnia nobis non possunt non portendere. Vtcrius in laudes tuas esset quidem omnino cur excurram; at cum tuam ne verecundiam plane singularem offenderem vereor, tum dissertatio haec satis superque euincit, quanto studio id egeris vt quam de te concipit dulcissima patria spem non modo non frustrares verum etiam superares. Gratulamur igitur hac de re tibi, gratulamur tuis, gratulamur patriae, gratulamur nobis. Rata si habebit, summum quod veneramus numen

men, vota nostra, saluus semper et incolumis, hisque omnibus quibus vita nostrae felicitas censetur, largissime, mactatus, laetissimus nunquam non industria atque virtutis fructus vberri-
mos capies. Ita vale, amice suavissime, nosque quod facis ama-
nostrosque in TE animos eodem semper futuros esse TIBI per-
suade. Dab. Ienae d. xvii. Mart. anno

MDCCCLXXVIII.

VIRO PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
RESPONDENTI

S. P. D.

QVAE SVB
CONSULTISSIMO PRAESIDE FLORET
SOCIETAS DISPUTATORIA

INTERPRETE
IO. IACOBO ROECHLING BIPONTINO.
IVRIVM CVLTORE.

Dici non potest, quanta voluptate iamiam adficiar, dum nomine *societatis nostrae disputatoriae* munus congratulantis in me suscipiens, meam erga TE amicitiam publice TIBI declarandi, optatissimam occasionem nanciscor. Idque eo magis gratissimum mihi est officium, quum TE huc vsque contubernalem coniunctissimum mihi in deliciis haberem, et eruditione TVA in dies magis magisque efflorescente, vehementer gauderem, TV autem tenerrima TVA amicitia me semper dignum iudicares. Quemadmodum autem me TIBI his literis deditissimum significo, ita nomine *societatis* TIBI non solum de praestantia TVA gratulor, sed etiam simul debitas gratias ago, quod huc vsque munere eius qui nobis ab epistolis est, fungi volueris, TEque semper talem praebueris socium, qualem postulat bene ordinata societas. Vivas igitur sociosue et in posterum ames, de me autem persuadeas TIBI velim, quod nullo non tempore TVI simi amantissimus. Dabam Ienae d. xvii. Mart.

ULB Halle
004 526 880

3

Sb

K078

1768, 17

DISSERTATIO IVRIS GENTIVM
DE
NEXV FEVDALI
INTER GENTES

QVAM
CONSENSV ILLVSTRIS FACVLTATIS IVRIDICAE
PRAESIDE
HENRICO GODOFREDO
SCHEIDEMANTEL

IVRIVM DOCTORE
IN HAC ALMA SALANA ET SOCIETATI LATINAE QVAE IENAE
FLORET AB EPISTOLIS PRIORE FAVTORE AC PRAECEPTO-
RE SVO MAXIME DEVENERANDO
ERVditorVM EXAMINI SVBMITTENS
HORA ET LOCO CONSVETO
D. XVIII. MART. A. O. R. CIOIOCLXVIII.
PVBLICE DEFENDET
AVCTOR
LVDOVICVS HARTMANNVS RISCHEMANN
BIPONTINVS
IVRIVM ET PHILOS. CVLTOR

IENAE
LITTERIS STRAVSSII
CIOIOCLXVIII

P. 045

